

DEUTERONOMIUM

29-30

Mozes vernieuwt het verbond en stelt Israël voor de keuze tussen leven en dood.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/deuteronomium/29-30

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Mozes aan het einde van zijn levenswerk	3 min	4
2	Vernieuwing van het verbond in Moab	2 min	5
3	Geestelijke ogen en oren ontvangen	4 min	7
4	Gods openbaring en de menselijke keuze	3 min	9
5	Gods zorg voor kleding in de woestijn	2 min	10
6	Gods voedsel, overwinningen en verbond	2 min	11
7	Heel Israël treedt toe tot het verbond	2 min	13
8	Afgoderij als wortel van bitterheid	2 min	14
9	Wat bitterheid in de Bijbel betekent	5 min	15
10	Valse zekerheid brengt Gods oordeel	2 min	17
11	Hebreeën en de valse genadeleer	2 min	18
12	Ware genade leidt tot een heilig leven	2 min	20
13	Oordeel over de individuele opstandeling	2 min	21
14	Israëls oordeel vergeleken met Sodom	4 min	23

15	Ballingschap wegens verbondsbreuk	2 min	25
16	Verborgen en geopenbaarde dingen	4 min	26
17	Het geopenbaarde gebod is bereikbaar	2 min	28
18	Gehoorzamen in plaats van speculeren	2 min	29
19	Herstel na bekering tot God	4 min	30
20	Herstel onder het oude verbond	3 min	33
21	Gods woord is dichtbij en uitvoerbaar	3 min	35
22	De keuze tussen leven en dood	4 min	36
	Om verder te lezen		38

1

Mozes aan het einde van zijn levenswerk

De vorige keer waren we gekomen tot en met hoofdstuk 27 en 28, en nu komen we bij hoofdstuk 29. Hoofdstuk 28 was, zoals je je misschien herinnert, voor het grootste deel een hele reeks vervloekingen. In de eerste veertien verzen stonden enkele zegeningen, maar ongeveer driekwart of vier vijfde van het hoofdstuk bestond eenvoudigweg uit een opsomming van de rampen en de verschrikkelijke gevolgen die Israël zouden treffen als het volk zich van God zou afkeren. Helaas is dat precies wat het deed. Misschien nog iets verdrietiger is dat God Mozes van tevoren had laten weten dat het volk dat zou doen.

Stel je voor dat je in feite aan het einde van je leven bent, nadat je deze mensen hebt geleid en je leven aan hen hebt gewijd, zoals Mozes had gedaan. En dan zegt God tegen je:

En de HEERE zei tegen Mozes: Zie, u gaat bij uw vaderen te ruste; en dit volk zal opstaan en als in hoererij achter de vreemde goden van het land waar het naartoe gaat, aan gaan, in het midden van dat land. Het zal Mij verlaten en Mijn verbond, dat Ik ermee gesloten heb, verbreken.

DEUTERONOMIUM 31:16

Dat is wat God tegen Mozes zei.

Mozes ging zijn dood tegemoet zonder enige echte kennis van het hiernamaals, waarschijnlijk. Als hij enige kennis van het hiernamaals had, staat nergens opgetekend dat hij die kennis had. Een man in die tijd kwam aan het einde van zijn leven en zag alleen nog zijn sterven tegemoet. Ze wisten niet wat er aan de andere kant was. Mozes wist alleen dat hem het recht werd onzegd om het Beloofde Land binnen

te gaan. En de mensen die hij had gediend — misschien niet die generatie, maar een generatie kort daarna — zouden van zijn beginselen afwijken. Het zou bijna zijn alsof hij er nooit was geweest.

Dat zou heel deprimerend kunnen lijken, maar Mozes leek werkelijk in Gods beschikking te berusten. Hij was in vrijwel alle opzichten een voorbeeldige leider geweest. Eén keer ging hij buiten zijn boekje. Het lijkt erop dat dit vooral door de omstandigheden werd uitgelokt. Afgezien van die ene tekortkoming kennen we geen onvolkomenheden van deze man. Toch was hij een nederig man en diende hij, werkelijk zonder dat hem dank werd betoond, in een zeer moeilijke leiderschapspositie. Hij stierf zonder enige echte zekerheid dat de vruchten van zijn arbeid blijvend zouden zijn.

Natuurlijk weten wij nu wat hij misschien niet wist: dat hij weer leeft in de tegenwoordigheid van God. God had bij de brandende braamstruik tot hem gesproken en gezegd:

Hij zei verder: Ik ben de God van uw vader, de God van Abraham, de God van Izak en de God van Jakob. En Mozes bedekte zijn gezicht, want hij was bevreesd God aan te kijken.

EXODUS 3:6

Dat waren mannen die in de geschiedenis gestorven waren, maar die voor God nog steeds leven, zoals Jezus zei. Dus ook Mozes leeft nu, hoewel hij gestorven is. We zijn nog niet bij zijn dood aangekomen, maar tegen het einde van deze lessen zullen we daar zijn.

2

Vernieuwing van het verbond in Moab

In hoofdstuk 29 en 30 vinden we een soort vernieuwing van het verbond. Er staat werkelijk dat dit een verbond is dat hij die dag met hen sluit, en sommige mensen hebben gedacht dat Mozes een nieuw verbond sloot, los van het oude. Ik weet niet zeker waarom ze dat zouden denken. De bewoording klinkt inderdaad alsof hij die dag

een verbond met hen sluit, maar het lijkt het redelijkst om aan te nemen dat hij eenvoudigweg het verbond vernieuwt dat God bij de Sinaï had gesloten. Hij vernieuwt het nu met een nieuwe generatie, die nog uit kinderen bestond toen het verbond oorspronkelijk werd gesloten.

Sommige geleerden proberen aan te tonen dat hij hier een geheel nieuw verbond sluit en het oude verandert. Maar in deze toespraak in hoofdstuk 29 en 30 staat niets wat werkelijk een afwijking van het andere verbond vormt. Alleen spreekt hij aan het begin alsof dit iets nieuws is wat hij doet, alsof hij een nieuw verbond met hen instelt. Maar volgens mij is het alleen nieuw in die zin dat het oude verbond voor een nieuwe generatie wordt vernieuwd.

Er staat:

Dit zijn de woorden van het verbond dat de HEERE Mozes geboden heeft met de Israëlieten te sluiten, in het land Moab, naast het verbond dat Hij met hen gesloten had bij de Horeb.

DEUTERONOMIUM 29:1

Het eerste verbond werd bij de berg Sinaï gesloten, en hij sluit dit verbond in Moab. Daar hebben ze hun kamp opgeslagen en staan ze klaar om binnen enkele dagen de Jordaan over te steken.

Dat is de bewoording die mensen in verwarring brengt: dit verbond dat Hij in Moab sloot, komt naast het verbond dat Hij bij Horeb sloot.

Het is in elk geval beslist geen nieuw verbond zoals het verbond dat Christus sloot, dat het oude verbond verving en verouderd maakte. Misschien zou het een aanvulling daarop zijn. Misschien zouden we kunnen zeggen dat het een addendum is, een aanhangsel of iets dergelijks. Maar ik zie niet echt dat het iets aan het oude verbond verandert.

Toen riep Mozes heel Israël bijeen en zei tegen hen:

3

Geestelijke ogen en oren ontvangen

Mozes riep heel Israël bijeen en zei tegen hen: U hebt alles gezien wat de HEERE in het land Egypte voor uw ogen gedaan heeft, met de farao, met al zijn dienaren en met heel zijn land: de grote beproevingen die uw ogen gezien hebben, die grote tekenen en wonderen. Maar de HEERE heeft u geen hart gegeven om dat te erkennen, of ogen om te zien, of oren om te horen, tot op deze dag.

DEUTERONOMIUM 29:2-4

Deze uitspraak is interessant. Hoewel ze de wonderen hebben gezien, is Mozes ervan overtuigd dat ze niet werkelijk zien of horen zoals het hoort. Ze hebben geen ogen om te zien en geen oren om te horen. Bedenk dat Jezus vaak zei:

Wie oren heeft om te horen, moet luisteren.

Het is duidelijk dat iedereen in Zijn publiek oren had die aan weerszijden van hun hoofd uitstaken. Ze hadden allemaal oren, maar sommigen van hen hadden oren om te horen en anderen niet. Hij had het duidelijk over iets anders dan alleen hoorbare klanken die in het binnenoor worden geregistreerd en aan de hersenen worden doorgegeven. Hij heeft het over horen op een dieper niveau, horen met het hart, geestelijke oren om geestelijke waarheid te horen. Wanneer Jezus zei:

Wie oren heeft om te horen, moet luisteren, was dat vaak nadat Hij een nogal geheimzinnige uitspraak had gedaan of een gelijkenis had verteld die niet vanzelf duidelijk was. Hij gaf aan dat sommigen die daar waren het zouden horen en begrijpen, en anderen niet. Mozes zegt dat Israël op dit moment geen oren heeft om te horen. Ze behoren niet tot degenen die deze dingen werkelijk ter harte zouden nemen.

Nog opmerkelijker is dat hij zegt dat Jahweh je nog geen ogen om te zien, oren om te horen en een hart om waar te nemen heeft gegeven. Daarmee lijkt hij het bijna bij God neer te leggen. Dit zou een heel goede calvinistische tekst zijn, want calvinisten

gelooven dat alleen God iemands ogen opent en zijn hart opent om de waarheid te ontvangen. Daar ben ik het mee eens. Ik ben geen calvinist, maar ik ben het ermee eens dat God je ogen moet openen en je hart moet overtuigen. Waar ik van het calvinisme zou verschillen, is dat zij zouden zeggen dat God helemaal tot het einde gaat en dat Hij Degene is Die bepaalt welke beslissing je over die dingen zult nemen.

Ik geloof dat God Zijn waarheid aan mensen moet openbaren op een dieper niveau dan het natuurlijke oog en oor waarnemen. Als die eenmaal geopenbaard is, heeft die persoon natuurlijk de keuze wat hij met die informatie zal doen. Daarom kan hij ervoor kiezen ertegen in opstand te komen. Judas behoorde bijvoorbeeld tot degenen van wie God de ogen opende. Dat weten we omdat Jezus tegen de twaalf zei:

Hij antwoordde en zei tegen hen: Omdat het u gegeven is de geheimenissen van het Koninkrijk der hemelen te kennen, maar aan hen is het niet gegeven.

MATTHEÛS 13:11

Hij sprak tegen de twaalf. Judas was een van hen. Toch kwam Judas, die de geheimenissen van het Koninkrijk van God hoorde en ze zelfs onder vier ogen door Jezus uitgelegd kreeg, duidelijk in opstand tegen wat hij wist.

Het is mogelijk dat de oren en ogen van mensen worden geopend en dat ze een hart of verstand hebben dat in staat is waar te nemen wat er wordt gezegd, en dat ze er toch tegen in opstand komen. Maar Mozes zegt dat zelfs dat bij hen niet het geval is geweest. Ze zien nog steeds niet, ze horen nog steeds niet en ze zijn nog steeds afgestompt.

4

Gods openbaring en de menselijke keuze

We moeten daarom aannemen dat er in iemands leven, wil hij behouden worden, een moment is waarop God hem moet verlichten. Dit is een vrij algemeen christelijk leerstuk. Zowel calvinisten als arminianen geloven dat. Jezus zei:

Niemand kan tot Mij komen, tenzij de Vader, Die Mij gezonden heeft, hem trekt; en Ik zal hem doen opstaan op de laatste dag.

JOHANNES 6:44

De vraag of dat trekken onweerstaanbaar is, is het punt waarop de calvinisten van de arminianen zouden verschillen. Maar beiden zijn het erover eens dat God moet trekken. God moet de ogen openen.

Toen Petrus in Caesarea Filippi zei:

Simon Petrus antwoordde en zei: U bent de Christus, de Zoon van de levende God.

MATTHEÛS 16:16

zei Jezus:

En Jezus antwoordde en zei tegen hem: Zalig bent u, Simon Barjona, want vlees en bloed hebben u dat niet geopenbaard, maar Mijn Vader, Die in de hemelen is.

MATTHEÛS 16:17

Hij wist dat Petrus op een dieper niveau zag dan sommigen misschien zouden doen, en dat kwam doordat de Vader het aan hem had geopenbaard. Als de Vader Jezus niet openbaart, als de Vader Zichzelf niet openbaart, als de Vader de geestelijke waarheid van het Woord van God en het Koninkrijk van God niet openbaart, kan die niet worden gezien.

Mensen zeggen: „Kun je bidden dat iemand behouden wordt, aangezien hij een vrije wil heeft? Hoe kan God dat gebed dan concreet beantwoorden?” We kunnen er zeker voor bidden dat God hem ogen om te zien, oren om te horen en een hart om te begrijpen geeft, een hart om waar te nemen. Nadat God dat heeft gedaan, denk ik dat het aan hem is. Hij komt misschien wel of misschien niet tot Christus, maar dat zal hij zeker niet doen als hij geen ogen heeft om te zien en geen oren om te horen. God moet het verstand wakker maken om het evangelie te herkennen, om Christus te herkennen als Wie Hij is. We kunnen dus bidden dat God dat zal doen.

Mozes zei dat dit bij deze mensen nog niet was gebeurd, en het is moeilijk te zeggen of het ooit met het volk als geheel is gebeurd. Er waren tijden van opwekking, maar die tijden van opwekking duurden kort en brachten geen erg brede veranderingen in het leven van het volk teweeg. Het kan dus zijn dat sommigen pas oren om te horen en ogen om te zien kregen toen Jezus Zelf kwam. Toen Jezus zei:

Wie oren heeft om te horen, laat hij horen.

MATTHEÛS 11:15

sprak Hij misschien over iets waarvan Hij wist dat het bij sommigen gebeurde, maar Hij wist niet bij wie. God was in die tijd harten aan het veranderen en gaf hun een hart om waar te nemen.

5

Gods zorg voor kleding in de woestijn

Maar in de tijd van Mozes kon Mozes, zelfs nadat hij hen veertig jaar lang had geleid en onderwezen, merken dat ze het niet begrepen. Het leefde nog niet in hun hart. Bij hen was het licht nog niet aangegaan. Hij zegt:

Ik heb u veertig jaar door de woestijn laten gaan; uw kleren zijn bij u niet versleten, en uw schoenen zijn niet versleten aan uw voeten;

DEUTERONOMIUM 29:5

Toen we deze uitspraak, of een soortgelijke uitspraak, eerder tegenkwamen, heb ik gezegd dat het niet vanzelfsprekend is, al lijkt het op het eerste gezicht misschien wel vanzelfsprekend, dat Mozes hier iets zegt over bovennatuurlijke stof en bovennatuurlijk leer. Hoeveel het ook over de grond of langs het lichaam schuurt, en hoeveel slijtage het ook te verduren krijgt, de tweede hoofdwet van de thermodynamica heeft er geen vat op. Er worden geen moleculen afgewreven. Het wordt niet dunner. Het wordt niet zwakker. Het slijt niet, als dat het bovennatuurlijke aspect is van wat er gebeurde. God kan dat zeker doen. Maar de uitspraak zou ook eenvoudig kunnen betekenen dat God zo goed voor jullie heeft gezorgd dat jullie kleding nooit versleten is geraakt terwijl jullie die droegen, en jullie schoenen nooit versleten zijn geraakt aan jullie voeten. Ik kan dit zeggen: mijn schoenen zijn de afgelopen veertig jaar ook nooit versleten geraakt, maar dat betekent niet dat ze op wonderbaarlijke wijze in stand worden gehouden. Voordat ze versleten zijn, neem ik nieuwe. God heeft voor voldoende vervanging gezorgd. Hetzelfde geldt voor de meeste van mijn kleren. Al draag ik tegenwoordig wel kleren die zo goed als versleten zijn, maar dat is mijn eigen keuze. Ik kan nieuwe kleren krijgen wanneer ik maar wil.

God had zo goed voor hen gezorgd dat ze nooit versleten schoenen hoefden te dragen. Ze hoefden nooit versleten kleren te dragen. God zorgde voor hen, hoewel ze in een woestijn waren, hoewel er geen winkels waren en hoewel ze niet konden werken om geld te verdienen en zo in hun eigen levensonderhoud te voorzien. God had ervoor gezorgd dat ze nooit hoefden rond te lopen op afgetrapte schoenen en met gaten in hun kleding, enzovoort.

6

Gods voedsel, overwinningen en verbond

Hij zegt:

brood hebt u niet gegeten, en wijn en sterkedrank hebt u niet gedronken, opdat u zou weten dat Ik de HEERE, uw God, ben.

DEUTERONOMIUM 29:6

wat heel vreemd is in het Midden-Oosten: veertig jaar lang geen wijn drinken. Maar ze hadden geen wijngaarden. Ze dronken water uit een rots en aten manna van de grond, dat God hun gaf. Ze aten geen gewoon voedsel, zoals brood, en dronken geen wijn, wat voor de meeste mensen ter wereld de normale basisvoeding is. Maar hij zegt dat God op een andere manier voor hen had gezorgd:

brood hebt u niet gegeten, en wijn en sterkedrank hebt u niet gedronken, opdat u zou weten dat Ik de HEERE, uw God, ben. Toen u bij deze plaats kwam, trokken Sihon, de koning van Hesbon, en Og, de koning van Basan, uit ons tegemoet om tegen ons te strijden, maar wij versloegen hen. Wij hebben hun land ingenomen en dat als erfelijk bezit gegeven aan de Rubenieten, de Gadieten en de halve stam van de Manassieten. Houd daarom de woorden van dit verbond, en doe ze, opdat u verstandig zult handelen in alles wat u doet.

DEUTERONOMIUM 29:6-9

Dit is kennelijk het hoofdthema van Deuteronomium: als zij zich aan het verbond houden, zullen zij voorspoedig zijn — zo geeft de Engelse vertaling waarop deze uitleg berust de slotwoorden van vers 9 weer; de HSV heeft daar „opdat u verstandig zult handelen”. Het lijkt erop dat er geen bovennatuurlijk vermogen voor nodig zou moeten zijn om dat tot je te laten doordringen. Het is als een ouder die tegen zijn kind zegt dat het straf zal krijgen als het iets verkeerd doet, maar beloond zal worden als het iets goeds doet. Dat lijkt niet bepaald hogere wiskunde, en toch drong het niet tot hen door. Ze hadden geen oren om te horen en geen hart om het te beseffen.

7

Heel Israël treedt toe tot het verbond

U staat heden allen voor het aangezicht van de HEERE, uw God: uw stamhoofden, uw oudsten en uw beambten, alle mannen van Israël, uw kleine kinderen, uw vrouwen, en uw vreemdeling die in het midden van uw tenten kamp is, van uw houthakker af tot uw waterputter toe, om het verbond van de HEERE, uw God, en Zijn vervloeking, binnen te gaan, dat de HEERE, uw God, heden met u sluit,

DEUTERONOMIUM 29:10-12

Dat wil zeggen: er is niemand afwezig. Niemand kan beweren dat hij deze bepalingen, deze verwachtingen en deze geboden niet heeft gehoord. Daarom heeft vanaf dit moment niemand enig excuus om niet te gehoorzamen. Iedereen is erbij, tot en met de laagste dienaren van hun huishoudens en hun kinderen. Ze zijn allemaal betrokken bij het sluiten van dit verbond.

opdat Hij u heden voor Zichzelf tot een volk bevestigt, en Hij voor u tot een God is, zoals Hij tot u gesproken heeft en zoals Hij uw vaders, Abraham, Izak en Jakob, gezworen heeft.

DEUTERONOMIUM 29:13

God had Abraham, Izak en Jakob een belofte gedaan over hun nageslacht, en Mozes zegt:

Jij kunt dat nageslacht zijn aan wie de beloften zijn gedaan, als je gehoorzaam bent.

Ze moesten zich dus aan dit verbond houden, zodat God hen als Zijn volk kon bevestigen en hen kon gebruiken als degenen in wie de belofte aan Abraham, Izak en Jakob vervuld werd.

Maar wat als ze zich niet aan het verbond hielden? Dan moest God hen uitroeien. Kon God de belofte aan Abraham, Izak en Jakob nakomen? Ja, Hij kon doen wat Hij had voorgesteld. Hij kon uit Mozes een volk doen voortkomen dat nog steeds van Abraham, Izak en Jakob afstamde. Mozes behoorde tot dat volk. Maar Mozes zegt:

Jullie kunnen het zijn. Jullie kunnen die mensen zijn. Jullie kunnen het nageslacht zijn van de mensen voor wie God dit vervult, als jullie Hem gehoorzamen.

Het is duidelijk dat bij Gods omgang met Israël hun rol als Gods volk en hun status als de kinderen van Abraham, Izak en Jakob, het beloofde nageslacht, altijd afhangen van de vraag of ze zich aan het verbond houden. Doen ze dat niet, dan zijn ze het niet.

8

Afgoderij als wortel van bitterheid

En niet alleen met u sluit ik dit verbond en deze vervloeking, maar met hem die hier heden bij ons staat voor het aangezicht van de HEERE, onze God, en met hem die hier heden niet bij ons is. Want u weet zelf hoe wij in het land Egypte gewoond hebben, en hoe wij midden door het gebied van de volken kwamen waar u doorheen trok. U hebt hun afschuwelijke afgoden en stinkgoden gezien die zij hadden: hout en steen, zilver en goud.

DEUTERONOMIUM 29:14-17

Dit speelde waarschijnlijk onder de Moabieten en de Amorieten, die ze hadden overwonnen.

Laat onder u geen man of vrouw, gezin of stam zijn die zijn hart heden van de HEERE, onze God, afkeert, om de goden van deze volken te gaan dienen. Laat onder u geen wortel zijn die gal en alsem voortbrengt.

DEUTERONOMIUM 29:18

en

En het zal gebeuren, als hij bij het horen van de woorden van deze vervloeking zichzelf in zijn hart zegent door te zeggen: Ik zal vrede hebben, ook wanneer ik mijn verharde hart volg; de overvloed zal de dorst wegnemen,

DEUTERONOMIUM 29:19

Wat wordt hiermee gezegd? Hier hebben we een uitdrukking die voor christenen tamelijk vertrouwd is geworden: de wortel van bitterheid. Hier komt die uitdrukking vandaan, hoewel ze in de vorm waarin christenen haar gewoonlijk gebruiken uit het boek Hebreeën komt, dat op deze passage zinspeelt. In Hebreeën hoofdstuk 12, vers 15, worden we gewaarschuwd dat we moeten voorkomen dat er een wortel van bitterheid opschiet. In Hebreeën 12:15 staat:

Zie erop toe dat niemand achteropraakt in de genade van God, en dat er geen enkele wortel van bitterheid opschiet en onrust veroorzaakt zodat daardoor velen bezoedeld worden.

HEBREEËN 12:15

9

Wat bitterheid in de Bijbel betekent

Ik heb veel preken en onderwijzingen gehoord waarin naar deze wortel van bitterheid werd verwezen. Het komt mij voor dat predikers, wanneer ze die uitdrukking tegenwoordig gebruiken, aan iets anders denken dan waar die volgens mij naar verwijst. Dat oordeel baseer ik op de oorspronkelijke plaats waar de uitdrukking voorkomt, in Deuteronomium. De schrijver van Hebreeën heeft die passage natuurlijk als achtergrond wanneer hij deze uitdrukking gebruikt.

Wanneer veel mensen van de wortel van bitterheid horen, denken ze aan ons hedendaagse taalgebruik. Bij bitterheid denken we misschien aan iets als wrok, een onvergevingsgezinde houding tegenover mensen, verbitterd zijn tegenover mensen.

Gewoonlijk denken we bij bitterheid, denk ik, aan een vijandige, boze, onvergevingsgezinde en wrokkige gesteldheid van het hart tegenover iemand. Misschien denk jij er niet zo over, maar dat is wat ik gewoonlijk bij predikers hoor wanneer ze zeggen dat je moet oppassen voor een wortel van bitterheid. Wanneer mensen zich bezighouden met wat zij innerlijke genezing noemen, beschouwen ze het probleem in je geest vaak als een wortel van bitterheid, en menen ze dat je mensen moet vergeven.

Ik ben er beslist helemaal voor dat we mensen moeten vergeven en dat wrok en onvergevingsgezindheid slechte dingen zijn, heel slechte dingen. Ik weet alleen niet of de schrijver van Hebrreeën zoiets in gedachten heeft wanneer hij over een wortel van bitterheid spreekt. Hij zei dat als er een wortel van bitterheid opschiet, die veel mensen zal verontreinigen. Ik heb predikers horen zeggen: ‘Zie je, wanneer je je verbitterd voelt, wanneer je in je hart bitterheid tegenover mensen hebt, zal dat alle mensen met wie je in aanraking komt verontreinigen’, enzovoort. Dat is beslist een feit. Dat is echt een feit: als je verbitterd bent en bitterheid uitspreekt, zal dat andere mensen verbitterd maken. Het zal velen verontreinigen. Ik zal die geestelijke werkelijkheid geen moment bestrijden. Wat ik wel betwijfel, is of dat iets te maken heeft met de uitdrukking ‘wortel van bitterheid’ in de Bijbel.

De uitdrukking „wortel van bitterheid” wordt hier teruggevoerd op Mozes in Deuteronomium 29. De Engelse vertaling waarop deze uitleg berust, spreekt daar over een „root bearing bitterness”; de HSV vertaalt dit als „een wortel die gal en alsem voortbrengt”. Hij zegt in vers 18 dat als hun hart zich van de HEERE afkeert en zij achter de goden van deze volken aangaan en die dienen — met andere woorden, als de kinderen van Israël achter afgoden aangaan — dit een wortel van bitterheid is, of daartoe zal leiden, of daar het gevolg van is: een wortel die bitterheid veroorzaakt.

Ik moet erop wijzen dat bitterheid in ons taalgebruik, zoals ik al zei, verwijst naar een bittere houding in het hart. Zo gebruiken we het woord bitterheid gewoonlijk. Bitterheid is technisch gesproken natuurlijk een smaak. Bepaalde soorten voedsel smaken bitter. Wanneer we dus zeggen dat iemand verbitterd is, dat zijn beproevingen hem verbitterd hebben of dat hij verbitterd is tegenover iemand anders, gebruiken we een metafoor. We hebben het niet werkelijk over een letterlijke bittere smaak. Dat is de letterlijke betekenis van het woord bitter. We hebben het over iets waaraan we een

geestelijke betekenis hebben gegeven en dat we figuurlijk gebruiken. Dat gebeurt vaak met woorden. We doen het voortdurend. Israël deed dat ook. In deze passage gebeurt dat ook.

Maar wanneer het woord bitter in de Bijbel figuurlijk werd gebruikt, duidde het gewoonlijk op ramspoed of zware omstandigheden. Er wordt vaak gesproken over de bitterheid van hun slavernij in Egypte. Het was een bittere slavernij. Wanneer je iets bitters eet, worden je tanden er stroef van of is dat een onaangename ervaring. Zo worden ook bepaalde omstandigheden waarin mensen terechtkomen als bitter beschreven. Wanneer de Joden bij het Pascha aan tafel de bittere kruiden eten, worden ze eraan herinnerd dat die de bitterheid van de slavernij in Egypte voorstellen.

Bitterheid duidt dus op moeilijke tijden, en niet noodzakelijk op een harde geestelijke houding die je vanbinnen tegenover mensen hebt. De wortel die bitterheid veroorzaakt — bitterheid verwijst hier ongetwijfeld naar het oordeel dat God over hen brengt, zoals de bitterheid die ze in Egypte ondervonden. In hoofdstuk 28 heeft Hij beslist de bittere omstandigheden beschreven die zij kunnen verwachten als ze Zijn verbond niet naleven. Er werd tot in uitputtend detail uitgelegd hoe verschrikkelijk het voor hen zou zijn. Het zijn ongetwijfeld die omstandigheden die met deze term bitterheid worden bedoeld.

10

Valse zekerheid brengt Gods oordeel

Maar waardoor zou zo iets hun overkomen? Waardoor zou die bitterheid het gevolg zijn? Ze komt voort uit iets, uit een houding in het hart, een onderliggende oorzaak in hen, die tot die bittere omstandigheden zou leiden. Wat zou dat zijn? Ik denk dat hij het in vers 19 uitlegt. Hij zegt in vers 18 dat er onder hen niet zo iets mag zijn:

Laat er onder jullie geen wortel zijn die bitterheid of alsem voortbrengt, en zo mag het niet gebeuren dat iemand, wanneer hij de woorden van deze vervloeking hoort — dat wil zeggen, degene in wie een wortel van bitterheid is — bij zichzelf zegt:

Ik zal vrede hebben, ook al volg ik wat mijn hart me ingeeft.

Met andere woorden: ‘Ik ben onvoorwaardelijk veilig.’ Dat is in wezen de wortel die bitterheid veroorzaakt. Iemand heeft diep vanbinnen de houding: ‘Het maakt niet uit wat ik doe. Het zal mij goedgaan. Ik hoef God niet te gehoorzamen. De oordelen van God zijn een loos dreigement. Natuurlijk zegt God dat er een vloek rust op mensen die dit doen, maar zo zal het voor mij niet zijn. Ik kom ermee weg. Ik kan doen wat ik wil en wandelen naar de ingevingen van mijn hart, maar ik zal toch vrede hebben.’

Dat is beslist een houding die in sommige christelijke kringen wordt aangemoedigd: het idee dat je behoud vaststaat, ongeacht hoe opstandig je tegenover God bent en hoeveel je zondigt. Het is zeker. Je zult vrede hebben, hoe zondig je ook wordt. Mensen krijgen het idee dat ze op de een of andere manier aan het oordeel van God zullen ontkomen, ook al doen ze de dingen waarvan God zegt dat ze oordeel over mensen brengen. Die houding wordt een wortel die gedrag voortbrengt dat leidt tot de bitterheid waarmee God heeft gedreigd. Ik geloof dat die houding de wortel is die bitterheid tot gevolg heeft, de bitterheid van Gods oordeel.

11

Hebreeën en de valse genadeleer

Ik geloof dat de schrijver van Hebreeën dat in gedachten heeft, want in Hebreeën hoofdstuk 12 waarschuwt hij voor het naderende oordeel van God. Hij spreekt erover dat:

Want onze God is een verterend vuur.

HEBREEËN 12:29

en:

Vreselijk is het te vallen in de handen van de levende God.

HEBREEËN 10:31

Verwijzing gecontroleerd: de spreker noemde Hebreeën 12, maar de bewoording is Hebreeën 10:31.

Hij waarschuwt de mensen aan wie hij schrijft voor het gevaar van het oordeel dat over Israël zal komen in de tijd waarin hij schrijft. Hij zegt:

Zie erop toe dat niemand achteropraakt in de genade van God, en dat er geen enkele wortel van bitterheid opschiet en onrust veroorzaakt zodat daardoor velen bezoedeld worden.

HEBREEËN 12:15

Hebreeën hoofdstuk 12, vers 15.

Je wilt niet tekortschieten in de ware genade van God. Er bestaat een soort valse genade van God die Judas noemt en die valse leraren onderwijzen. Judas bestaat maar uit één hoofdstuk. In Judas 4 staat:

Want bepaalde mensen zijn ongemerkt binnengeslopen. Zij waren al lang tevoren voor dit oordeel bestemd. Het zijn goddeloze mensen, die de genade van onze God veranderen in losbandigheid en de heerschappij van onze Heere Jezus Christus ontkennen. Zij verloochenen onze enige Heere God en onze Heere Jezus Christus.

JUDAS 4

Ze ontkennen de heerschappij van Jezus en ze maken van de genade van God een vrijbrief om te zondigen.

Ik denk niet dat je erg lang in christelijke kringen hoeft te verkeren voordat je dat soort onderwijs of dat soort houding tegenkomt: 'Wij worden door genade gered, wat betekent dat je ongestraft kunt zondigen. Zondigen zal niet echt een probleem zijn. Het zal vanwege de genade van God geen problemen in je leven veroorzaken. Je kunt ermee weggkomen. Je kunt kwaad doen en toch vrede hebben vanwege de genade van God.'

Dat verandert de genade van God van wat ze werkelijk is in een valse leer die sommige mensen 'gladde genade' noemen: het idee dat je er zomaar in kunt glijden vanwege Gods onvoorwaardelijke gunst, wat je ook doet. Judas duidt dat aan als onderwijs van valse leraren die de heerschappij van Jezus ontkennen.

12

Ware genade leidt tot een heilig leven

De schrijver van Hebreëën zegt dat hij niet wil dat mensen tekortschieten in de ware genade van God. Hij wil niet dat mensen tekortschieten in de genade. Maar wat is echte genade? We weten dat Paulus geloofde dat echte genade tot een heilig leven leidt. Genade leert ons zelfs om een heilig leven te leiden. Je kent waarschijnlijk de passage waarop ik doel, in Titus hoofdstuk 2, vers 11 en 12. In Titus 2:11-12 zei Paulus:

Want de zaligmakende genade van God is verschenen aan alle mensen, en leert ons de goddeloosheid en de wereldse begeerten te verloochenen en in deze tegenwoordige wereld bezonnen, rechtvaardig en godvruchtig te leven,

TITUS 2:11-12

Dus de genade is verschenen en de genade leert ons:

dat we goddeloosheid en wereldse verlangens afwijzen en in deze tijd beheerst, rechtvaardig en toegewijd aan God leven.

Dat is wat genade christenen leert. Ware genade leert je goddeloosheid en wereldse begeerten te verloochenen. Ware genade leert je in deze tegenwoordige tijd bezonnen, rechtvaardig en godvruchtig te leven. Als je die genade hebt, zul je niet gaan denken: 'Ik kan gewoon kwaad blijven doen en mij zal niets overkomen.' Een verkeerde opvatting van genade zal mensen ertoe brengen dat te denken, maar een Bijbelse opvatting van genade niet.

De schrijver van Hebreëën zegt:

Ik wil niet dat jullie de genade mislopen, de echte genade van God, en ik wil niet dat jullie de fout maken om die diepgewortelde houding te hebben waarvoor Israël werd gewaarschuwd.

Dat leidt tot bitterheid. Het is een wortel van bitterheid. Dat leidt tot de verontreiniging van velen wanneer je deze houding aanneemt en anderen leert: ‘Ik kan in zonde leven en we zullen hoe dan ook door genade worden gered.’

De genade van God is voldoende om alle zonde te bedekken — dat wil zeggen, alle zonde waarvan men zich bekeerd heeft, niet alle zonden die worden goedgepraat en waarin men blijft leven. De genade van God bedekt je niet zomaar automatisch terwijl je in opstand tegen God leeft. De gedachte dat dit wel zo is, is die wortel in het hart waarvan Mozes zei dat die een gevaar vormde. Dat kon leiden tot die bittere omstandigheden, de bittere slavernij en de bittere straffen waarmee God hen had bedreigd.

13

Oordeel over de individuele opstandeling

Nu terug naar Deuteronomium, vers 20:

dat de HEERE hem niet zal willen vergeven; dan zal de toorn van de HEERE en Zijn na-ijver tegen die man ontbranden, en alle vervloekingen die in dit boek geschreven zijn, zullen op hem rusten. De HEERE zal zijn naam van onder de hemel uitwissen.

DEUTERONOMIUM 29:20

Dat wil zeggen: die man die deze houding heeft en ernaar handelt. Want dan zou de toorn van de HEERE en Zijn na-ijver tegen die man ontbranden, en elke vloek die in dit boek geschreven staat, zou op hem rusten. De HEERE zou zijn naam van onder de hemel uitwissen. Dit betekent waarschijnlijk dat niet alleen de man, maar ook al zijn nakomelingen die zijn naam voortzetten, door Gods oordeel zouden worden weggevaagd. De herinnering aan die man en zijn naam zouden van de aarde

verdwijnen. En de HEERE zou hem uit alle stammen van Israël afzonderen om hem kwaad te doen, overeenkomstig alle vloeken van het verbond die in dit wetboek geschreven staan.

Het klinkt alsof hier wordt gezegd dat de vloeken en de zegeningen van het vorige hoofdstuk collectieve, nationale zaken waren. Als heel het volk God gehoorzaamt, zal het boven alle volken van de aarde worden gesteld. Als het volk tegen God in opstand komt, zal het in gevangenschap worden weggevoerd en onder de macht van andere volken worden gebracht. Maar nu lijkt hij te zeggen dat een afzonderlijk persoon dit idee kan hebben, zelfs als het volk als geheel niet tegen God in opstand komt. Deze hele alinea begon in vers 18 met de vermelding van een afzonderlijk persoon:

Laat onder u geen man of vrouw, gezin of stam zijn die zijn hart heden van de HEERE, onze God, afkeert, om de goden van deze volken te gaan dienen. Laat onder u geen wortel zijn die gal en alsem voortbrengt.

DEUTERONOMIUM 29:18

Maar er wordt voornamelijk gesproken alsof het om een man gaat, want er staat telkens: 'hem, hem, hem, hem'. Wat er in wezen wordt gezegd, is dat als een man denkt dat hij deze dingen kan overtreden, God die man van de rest van Israël zal afzonderen en al deze vloeken over hem zal brengen, zelfs als het hele volk niet onder Gods oordeel komt. Deze vloeken kunnen dus over een afzonderlijke opstandeling worden gebracht, zelfs als het volk als geheel gehoorzaam is. Maar de oorspronkelijke bedreigingen zijn natuurlijk gericht tegen het volk als geheel.

14

Israëls oordeel vergeleken met Sodom

Vers 22:

Dan zal de volgende generatie, uw kinderen, die na u opstaan, en de buitenlander die uit een ver land komt — als zij de plagen van dit land en zijn ziekten, waarmee de HEERE het getroffen heeft, zien — zeggen dat heel zijn land zwavel en zout, een brandplek, is; dat het niet wordt bezaaid, er niets op groeit en er geen enkel gewas opkomt, zoals bij de omkering van Sodom en Gomorra, Adama en Zeboïm, die de HEERE omgekeerd heeft in Zijn toorn en in Zijn grimmigheid —

DEUTERONOMIUM 29:22-23

Dat is ongetwijfeld een toespeling op Sodom, dat later in dit vers wordt genoemd, Sodom en Gomorra. Het is niet echt letterlijk waar dat Israël met vuur en zwavel bedekt was toen God Zijn oordeel erover bracht. Zo kwamen Sodom en Gomorra aan hun einde. De vernietiging van Israël wegens zijn opstand tegen God wordt in beginsel vergeleken met de vernietiging van Sodom en Gomorra, en wordt daarom ook beschreven in termen van die vernietiging. Maar we moeten begrijpen dat dit de poëtische manier van spreken is die het Oude Testament vaak gebruikt.

Als je naar Jesaja hoofdstuk 1 gaat, zul je zelfs zien dat God Israël daadwerkelijk Sodom noemt. Waarschijnlijk vanwege hun goddeloosheid, maar ook vanwege het oordeel dat ze zullen ondergaan. Jesaja 1:9 zegt:

Als de HEERE van de legermachten ons niet een gering aantal ontkomenen had overgelaten, als Sodom zouden wij geworden zijn; wij zouden Gomorra gelijk geworden zijn.

JESAJA 1:9

Wat hij bedoelt, is dat wij voor honderd procent weggevaagd zouden zijn, zoals zij, als God niet enkelen van ons had gespaard.

Dan zegt vers 10:

Hoor het woord van de HEERE, leiders van Sodom! Neem de wet van onze God ter ore, volk van Gomorra! Waartoe dienen voor Mij uw vele offers? zegt de HEERE. Ik heb genoeg van de brandoffers van rammen en het vet van gemest vee; en in het bloed van jonge stieren, lammeren of bokken vind Ik geen vreugde.

JESAJA 1:10-11

Hij gaat verder. Hij spreekt niet tegen Sodom en Gomorra. Die bestonden al eeuwenlang niet meer. Hij spreekt tegen Israël en Juda, en hij noemt hen Sodom en Gomorra. Hij zegt dat hun oordeel ook op dat van Sodom en Gomorra kan lijken.

Dat is de taal van Deuteronomium 29:23, waar het oordeel wordt beschreven dat over Israël zou komen. Dit is niet letterlijk bedoeld, maar er wordt taal gebruikt die lijkt op het oordeel over Sodom en Gomorra en daaraan doet denken. Trouwens, dezelfde taal wordt in het Nieuwe Testament gebruikt voor de poel van vuur, die plaats van vuur en zwavel, net als wat Sodom en Gomorra hebben ondergaan. Of dat letterlijk bedoeld is of niet, is een van die dingen waarover theologen hebben gedebatteerd. Maar het lijkt mij heel waarschijnlijk dat het niet per se letterlijker bedoeld is dan dit. Het oordeel over Israël leek in beginsel op het oordeel over Sodom en Gomorra, maar feitelijk niet. Er kwam geen vuur uit de hemel. Er was geen echte zwavel. Dat zijn de dingen die vanuit de hemel op Sodom en Gomorra neerregenden. Zo wordt ook in Openbaring in die termen over het oordeel over de verlorenen gesproken. Dat het oordeel hier in beginsel lijkt op het oordeel over Sodom en Gomorra, betekent niet dat beide oordelen ook in hun feitelijke bijzonderheden overeenkomen.

Maar vers 23 zegt:

Het hele land is één grote vlakte van zwavel, zout en vuur. Er wordt niet gezaaid, er groeit niets en er komt geen grasspriet op, net als na de verwoesting van Sodom en Gomorra, Adma en Seboïm, de andere steden van de vlakte,

15

Ballingschap wegens verbondsbreuk

dan zullen alle volken zeggen: Waarom heeft de HEERE dit gedaan met dit land? Wat betekent deze grote ontbranding van Zijn toorn? Dan zal men zeggen: Omdat zij het verbond van de HEERE, de God van hun vaders, dat Hij met hen gesloten had toen Hij hen uit het land Egypte leidde, verlaten hebben. Zij zijn andere goden gaan dienen en hebben zich daarvoor neergebogen, goden die zij niet kenden en die Hij hun niet toebedeeld had. Daarom is de toorn van de HEERE ontbrand tegen dit land en brengt Hij daarover al deze vervloekingen die in dit boek beschreven zijn. En de HEERE heeft hen uit hun land weggerukt, in toorn, in grimmigheid en in grote verbolgenheid, en Hij heeft hen weggeworpen in een ander land, zoals het op deze dag is.

DEUTERONOMIUM 29:24-28

Nu, dat zijn citaten. Mozes zegt niet dat zij, zoals het op deze dag is, in een ander land zijn. Hij kijkt vooruit naar een tijd nadat Israël in opstand is gekomen en uit zijn land is geworpen, en de vervloekingen van hoofdstuk 28 over hen zijn gekomen. Wanneer mensen de verwoesting van hun land zien, zullen ze zeggen:

Wat is er met deze mensen gebeurd? Waarom is dit land zo verwoest?

En het antwoord dat gegeven zal worden, is wat we zojuist hebben gelezen. Het beeld is dat iemand het juiste antwoord geeft op een tijdstip nadat Israël in ballingschap is gegaan. Ze zeggen:

Daarom heeft Hij hen over vreemde landen verspreid, zoals dat tot op de dag van vandaag het geval is.

16

Verborgen en geopenbaarde dingen

Dan komen we bij vers 29, dat er bijna uitspringt alsof het over een onderwerp gaat dat er niets mee te maken heeft. Vers 29 zou op zichzelf al een geweldige preek opleveren. Maar hoe het verband houdt met wat eraan voorafging, is een heel interessante vraag om over na te denken. Vers 29 zegt:

De verborgen dingen zijn voor de HEERE, onze God, maar de geopenbaarde dingen zijn voor ons en onze kinderen, tot in eeuwigheid, om al de woorden van deze wet te doen.

DEUTERONOMIUM 29:29

Dit is een geweldig vers om ons te leren tevreden te zijn wanneer er dingen zijn die we niet kunnen weten. Er zijn dingen die God niet heeft willen openbaren, en hoe ouder ik word, hoe meer ik besef hoeveel van zulke dingen er zijn. Het kost tijd om erachter te komen dat er veel van zulke dingen zijn. Dat komt doordat christenen door de jaren heen er geen genoeg mee hebben genomen onwetend te zijn over dingen waarover God niets heeft gezegd. Daarom hebben ze de leemten met hun verbeelding opgevuld. Zo hebben we veel traditionele leerstellingen. Wanneer je naar de kerk gaat en onderwijs hoort, zul je allerlei antwoorden horen. Wat deed Jezus in die drie dagen tussen Zijn dood en Zijn opstanding? Dit zijn vragen waarop de Bijbel geen antwoord geeft, maar waarop wij het antwoord willen weten. We willen die dingen echt weten.

Wat is het uiteindelijke lot van degenen die sterven en verloren zijn, en die bij de rechterstoel van Christus veroordeeld worden? Wat is hun uiteindelijke straf? We willen het weten. De Bijbel geeft geen duidelijk antwoord. In verschillende passages lijkt de Bijbel bijna tegenstrijdige antwoorden te geven, en de antwoorden die de Bijbel wel geeft, zijn in beeldende termen verwoord, enzovoort. Ik wil het weten. Wanneer

wij er geen genoegen mee nemen onwetend te zijn, gebeurt er dit: mensen vóór ons hebben de antwoorden ingevuld vanuit hun verbeelding, of vanuit hun beste poging op grond van de weinige informatie die beschikbaar is.

Dit vers leert ons echter dat we er tevreden mee moeten zijn dat er bepaalde dingen zijn die God niet heeft willen vertellen. Het zijn verborgen dingen. Ze behoren Hem toe. Waarom zouden we ons daarin mengen? Waarom zouden we het gevoel hebben dat we ze moeten uitzoeken als God Zelf ze niet duidelijk heeft gemaakt? Hij heeft sommige dingen duidelijk gemaakt. De dingen die Hij duidelijk heeft gemaakt, gaan over hoe Hij wil dat we leven en wat Hij wil dat we doen. Dat is wat hier staat. Er zijn verborgen dingen waarvan God ons niet op de hoogte heeft willen brengen, maar hoe we moeten leven is daar niet een van.

De dingen die Hij heeft geopenbaard, vormen een andere categorie. Die weten we wel. Die kunnen we weten. Die moeten we weten. Ze zijn ons gegeven, zodat wij zouden leven en wandelen overeenkomstig alle woorden van deze wet. Het idee hier — en dit is de preek die alleen al uit dit vers zou kunnen worden gehouden — is dat er een moment komt waarop we volwassen genoeg moeten zijn om te zeggen: „Er zijn bepaalde dingen die ik niet weet, en die ik waarschijnlijk nooit zal weten.”

Bijna alle geheimzinnige dingen die door de jaren heen voor verwarring in de kerk hebben gezorgd, zijn dingen waarover we niet graag onzeker zijn. We willen het weten. We willen ze uitzoeken. Maar ik geloof dat je uiteindelijk op een punt kunt komen waarop je zegt: „Er zijn bepaalde dingen die we eenvoudigweg niet weten, niet kunnen weten en daarom kennelijk niet hoeven te weten.” God zou beslist wijs genoeg zijn om te weten wat wij moeten weten en wat Hij vindt dat wij moeten weten. We mogen ervan uitgaan dat dit de dingen zijn die Hij ons heeft geleerd en uitgelegd.

Wat heeft Hij uitgelegd? Voornamelijk, in ieder geval in de tijd van Mozes, eenvoudigweg de wetten: wat God aan ons en onze kinderen had geopenbaard, opdat wij alle woorden van deze wet zouden doen.

17

Het geopenbaarde gebod is bereikbaar

De betekenis van deze uitspraak in zijn context lijkt sterk op wat God later zei: dit gebod is niet onbereikbaar voor hen. De Engelse vertaling waarop de spreker zijn woordelijke verbinding baseert, heeft hier „not too mysterious”; de HSV vertaalt dit met „niet te moeilijk”. In hoofdstuk 30, vers 11, zegt Hij:

Want dit gebod, dat ik u heden gebied, is niet te moeilijk voor u en het is niet ver weg.

DEUTERONOMIUM 30:11

Hij zegt dat ze niet ver weg hoeven te gaan om het te verkrijgen, niet de oceaan hoeven over te steken en niet naar de hemel hoeven op te stijgen om het te verkrijgen. God heeft het naar hen toe gebracht.

Het is een andere manier om te zeggen dat er inderdaad dingen kunnen zijn die te geheimenisvol voor je zijn. De verborgen dingen die God niet heeft geopenbaard, zijn van Hem: Hij kent ze, en misschien zullen wij ze ooit ook kennen. Maar er zijn dingen die God tot vlak voor onze deur heeft gebracht. Er zijn waarheden die God duidelijk heeft geopenbaard. We hoeven niet naar de hemel op te stijgen om ze naar beneden te halen of de zee over te steken om ze hierheen te brengen. We kunnen onze ongehoorzaamheid niet verontschuldigen door te zeggen: „Nou, dit is te geheimenisvol. Gods gedachten zijn te ontoegankelijk.” Nee, dat zijn ze niet. De delen waarvan Hij wil dat je ze kent, heeft Hij heel toegankelijk gemaakt.

Dat is misschien ook de gedachte in vers 29. Ik heb me soms afgevraagd wat Deuteronomium 29:29 betekent, omdat het aan het einde staat van een zeer verontrustend beeld waarin Israël onder het oordeel van God onder de volken wordt verstrooid. De vraag blijft onbeantwoord: hoe zit het daarna? Zullen ze ooit bij God terugkomen? Natuurlijk is daar ook over gespeculeerd. Het verhaal eindigt ermee dat ze verstrooid en geoordeeld worden, en dan zou de vraag opkomen: is dat voor hen het einde? Komt er nog meer? Zullen ze ooit bij God terugkomen?

Als antwoord zou ik zeggen dat dit een verborgen zaak is. God weet het. De verborgen dingen behoren God toe. We hoeven niet te speculeren over dingen die God ons niet werkelijk heeft verteld, maar we weten wel wat we op dit moment behoren te doen.

18

Gehoorzamen in plaats van speculeren

Het lijkt een beetje op het einde van het Evangelie van Johannes, in hoofdstuk 21. Petrus en Jezus voeren een gesprek terwijl ze langs het strand lopen, en Jezus zegt tegen Petrus:

Wanneer je oud bent, zul je je handen uitstrekken. Een ander zal je vastbinden en je brengen waar je niet heen wilt.

JOHANNES 21:18

In feite vertelt Hij Petrus dat hij gekruisigd zal worden. Petrus kijkt over zijn schouder, ziet Johannes vlakbij en zegt:

Heere, en wat zal er met hem gebeuren?

JOHANNES 21:21

Jezus zei:

Als Ik wil dat hij blijft totdat Ik kom, wat gaat jou dat aan? Volg jij Mij. Doe wat Ik je opdraag en maak je geen zorgen over wat er met anderen zal gebeuren of wat de toekomst brengt.

JOHANNES 21:22

God weet wat de toekomst inhoudt. Dat behoort tot Gods kennis. Dat is alleen aan God bekend. Dat zijn de verborgen dingen die niet aan ons bekendgemaakt zijn. Maar daar hoeft je je geen zorgen over te maken. Wat gaat jou dat aan? Volg Mij. Doe wat Ik je opdraag en laat je niet te veel afleiden door vragen die alleen maar voortkomen uit nieuwsgierigheid en die God niet duidelijk heeft gemaakt.

Ik merk dat veel christenen worden afgeleid door theologische vragen die eigenlijk alleen maar kwesties van nieuwsgierigheid zijn. Ze zijn niet dringend, ze zijn niet praktisch, het zijn alleen maar kwesties van nieuwsgierigheid. Volgens mij heb ik al gezegd dat mensen me soms vragen: „Welke vraag krijg je in de uitzending het vaakst?” Ik denk dat de vraag die me in de uitzending het vaakst wordt gesteld deze is: „Wie zijn de zonen van God en de Nephilim in Genesis 6?” Ik weet niet waarom dat de vraag is die het vaakst wordt gesteld, want ik kan me niet voorstellen dat iets daarvan praktische gevolgen zou hebben voor mij of voor jou, of waarom het voor mij van belang zou zijn om dat te weten.

Nu heb ik er niets op tegen om het te weten als de Bijbel het duidelijk maakt. Ik heb er niets op tegen om het uit te zoeken en erachter te komen. Maar als het niet gemakkelijk te achterhalen is, weet ik niet waarom het me erg zou moeten interesseren. Toch vinden andere mensen het fascinerend. Sommige van deze mensen groeien geestelijk nauwelijks in hun gehoorzaamheid aan God, maar ze willen de geheimen die hun nieuwsgierigheid prikkelen beslist doorgronden. Dat is niet de juiste balans voor een christen. Ik denk dat vers 29 daarop wijst.

19

Herstel na bekering tot God

Nu hoofdstuk 30:

Het zal gebeuren, wanneer al deze dingen, de zegen en de vervloeking die ik u voorgehouden heb, over u komen, dat u het weer ter harte zult nemen onder alle volken waarheen de HEERE, uw God, u verdreven heeft.

DEUTERONOMIUM 30:1

Dit lijkt misschien een antwoord te geven op de vraag: „Zullen ze bij de Heere terugkomen?” Hij zegt herhaaldelijk wat er zal gebeuren wanneer je je tot God bekeert. Maar je moet begrijpen dat dit alles aan het einde van vers 10 onder een voorwaarde wordt gesteld. De laatste regel van vers 10 luidt:

wanneer u de stem van de HEERE, uw God, gehoorzaam bent door Zijn geboden en Zijn verordeningen, die in dit wetboek geschreven zijn, in acht te nemen; wanneer u zich bekeert tot de HEERE, uw God, met heel uw hart en met heel uw ziel.

DEUTERONOMIUM 30:10

Hier wordt dus een voorwaarde gesteld. Zeker, als je dat doet, zal er herstel zijn. Als en wanneer je dat doet, is dit wat je kunt verwachten.

Hij zegt in vers 2:

En u zult zich bekeren tot de HEERE, uw God, en Zijn stem gehoorzaam zijn, u en uw kinderen, met heel uw hart en met heel uw ziel, overeenkomstig alles wat ik u heden gebied. Dan zal de HEERE, uw God, een omkeer brengen in uw gevangenschap en Zich over u ontfermen. Hij zal u weer bijeenbrengen uit al de volken waarheen de HEERE, uw God, u verspreid had. Al bevonden uw verdrevenen zich aan het einde van de hemel, toch zal de HEERE, uw God, u vandaar bijeenbrengen en u vandaar weghalen. En de HEERE, uw God, zal u naar het land brengen dat uw vaderen in bezit hadden, en u zult het weer in bezit nemen; en Hij zal u goeddoen en u talrijker maken dan uw vaderen. De HEERE, uw God, zal uw hart en het hart van uw nageslacht besnijden, om de HEERE, uw God, lief te hebben met heel uw hart en met heel uw ziel, zodat u leven zult. De HEERE, uw God, zal al deze vervloekingen op uw vijanden leggen en op hen die u haten en die u vervolgd hebben. En ú zult zich bekeren, de stem van de HEERE gehoorzaam zijn en al Zijn geboden, die ik u heden gebied, houden. De HEERE, uw God, zal u overvloed geven in al het werk van uw handen, in de vrucht van uw schoot, in de vrucht van uw vee en in de vrucht van uw land, ten goede. Want de HEERE zal Zich weer ten goede over u verblijden, zoals Hij Zich over uw vaderen verblijd heeft,

DEUTERONOMIUM 30:2-9

blijkbaar om hun het hart te geven om waar te nemen en de ogen en oren om te zien en te horen die hun tot dan toe waren onthouden:

Heb de Heer, jullie God, lief met heel je hart en heel je ziel, zodat je blijft leven. Ook zal de Heer, jullie God, al deze vervloekingen leggen op jullie vijanden en op de mensen die jullie haten en vervolgen. En jullie zullen weer naar de stem van de Heer luisteren en al Zijn geboden naleven die ik jullie vandaag geef. De Heer, jullie God, zal jullie voorspoed geven bij alles wat jullie doen, door jullie veel kinderen te geven, jullie veestapel te laten groeien en jullie land een goede oogst te laten voortbrengen. Want Jahweh zal weer blij zijn om jullie het goede te geven, zoals Hij blij was om jullie voorouders het goede te geven.

20

Herstel onder het oude verbond

Denk terug aan hoofdstuk 28, vers 63, waar het erover ging dat God de vervloekingen over hen zou brengen vanwege hun ongehoorzaamheid. In 28 vers 63 zei Hij:

En het zal gebeuren, zoals de HEERE Zich over u verblijdde om u goed te doen en u talrijk te maken, dat de HEERE Zich zo over u zal verblijden om u om te brengen en weg te vagen. U zult weggerukt worden uit het land waar u naartoe gaat om het in bezit te nemen.

DEUTERONOMIUM 28:63

Maar nu zegt Hij: als je je werkelijk bekeert met heel je hart en heel je ziel, zal de Heere Zich opnieuw over je verheugen om je goed te doen. In hoofdstuk 30, vers 9:

Zoals Hij blij was om jullie voorouders het goede te geven.

Maar hier in vers 10 staat dit „als”:

wanneer u de stem van de HEERE, uw God, gehoorzaam bent door Zijn geboden en Zijn verordeningen, die in dit wetboek geschreven zijn, in acht te nemen; wanneer u zich bekeert tot de HEERE, uw God, met heel uw hart en met heel uw ziel.

DEUTERONOMIUM 30:10

Nu zegt Hij dat ze onder de voorwaarden van het oude verbond naar hun land konden worden teruggebracht. We weten dat Hij het heeft over de voorwaarden van het oude verbond, want Hij zegt:

Als jullie je houden aan alles wat in het boek van deze wet staat.

Deze wet bestond uit de bepalingen van het verbond dat bij de Sinaï werd gesloten. Als ze terugkeren naar de Heere en trouw zijn aan het oude verbond, gaat het hun goed.

Maar dat geldt alleen zolang het oude verbond bestond. We weten dat de komst van een nieuw verbond alles veranderde en het oude verbond verouderd maakte. Ze kunnen nu niet naar het oude verbond terugkeren en aanspraak maken op de beloften die daarmee verbonden zijn, want dat verbond is in wezen vervangen. Er is een nieuw verbond. Dat bevat niet allemaal dezelfde dingen, zelfs niet allemaal dezelfde beloften. Er zijn hemelse en eeuwige beloften, maar er zijn geen beloften van grondgebied.

Deze beloften golden dus totdat Jezus kwam en een nieuw verbond sloot. Ze zijn in feite tot op zekere hoogte uitgekomen, want God voerde hen inderdaad in ballingschap naar Babel, en Hij bracht sommigen van hen terug. Maar we zien niet dat ooit het hele volk werd teruggebracht. Er is geen voorzegging dat dit zal gebeuren. Er is de voorwaardelijke belofte dat het kan gebeuren.

In de geschiedenis zagen we dat Israël zeventig jaar naar Babel ging. Daarna keerden sommigen van hen terug naar de Heere, en God bracht die sommigen terug naar het land. Maar het hele volk Israël keerde zich niet massaal tot God, en daarom was er nooit een massale terugkeer.

21

Gods woord is dichtbij en uitvoerbaar

Vers 11:

Want dit gebod, dat ik u heden gebied, is niet te moeilijk voor u en het is niet ver weg. Het is niet in de hemel, zodat u zou kunnen zeggen: Wie zal voor ons naar de hemel opstijgen om het voor ons te halen en ons te laten horen, zodat wij het kunnen doen? Het is ook niet aan de overzijde van de zee, zodat u zou kunnen zeggen: Wie zal voor ons oversteken naar de overzijde van de zee om het voor ons te halen en het ons te laten horen, zodat wij het kunnen doen? Want dit woord is heel dicht bij u, in uw mond en in uw hart, om het te doen.

DEUTERONOMIUM 30:11-14

In onze inleiding op Deuteronomium heb ik deze verzen genoemd in verband met de manier waarop Paulus ze in Romeinen hoofdstuk 10 gebruikte. Hij gaf er min of meer een nieuwe toepassing aan met betrekking tot het evangelie, of tot wat hij de gerechtigheid uit het geloof noemde. Daar sprak hij alsof hij Jezus Zelf in de plaats stelde van de woorden van deze wet. Hij zei dat we niet naar de hemel hoeven op te stijgen om Jezus naar beneden te brengen. We hoeven niet in de afgrond af te dalen om Hem uit het graf omhoog te brengen.

Dat komt overeen met het feit dat zij niet naar de hemel hoefden op te stijgen om de wet naar beneden te brengen, zodat die voor hen bereikbaar zou zijn en zij haar konden doen. Ze hoefden niet de oceaan over te steken, zoals sommige volken dat wel zouden moeten doen. Een heidens volk zou misschien de zee moeten oversteken om naar Israël te gaan en daar de wetten van God te vinden. Israël hoefde geen enkele zee over te steken. De wet kwam rechtstreeks tot aan hun voordeur.

Dus wat Hij zegt, is: 'Je hebt geen enkel excuus.' Je kunt niet zeggen: 'We zouden ons graag aan de wet van God houden als een van ons maar naar de hemel kon opklimmen en haar naar beneden kon brengen. Maar dat kunnen we natuurlijk niet, dus kan er ook niet van ons verwacht worden dat we ons eraan houden.' God zegt: 'Wacht eens, Ik heb haar naar jullie toe gebracht.'

Zelfs als je een vreemdeling in een ander land bent, zou je kunnen zeggen: 'Wij kunnen ons niet aan de wet van God houden, omdat we niemand hebben die de zee kan oversteken en haar naar ons toe kan brengen.' Mozes zegt: 'Dat excuus heb je niet. Je hoeft geen enkele oceaan over te steken. Zij is naar jouw land gekomen, niet naar een ander land. Je hebt geen excuus. Zij ligt hier vlak voor je ogen. Zij is in je mond en in je hart, zodat je haar kunt doen.'

Paulus trekt tegenover de Joden eigenlijk dezelfde les met betrekking tot Jezus. God heeft Jezus uit de hemel naar beneden gebracht. Hij heeft het gemakkelijk gemaakt. Hij heeft Jezus zelfs uit het graf omhooggebracht. Niemand hoeft dat te doen om toegang tot Hem te hebben. God heeft dat allemaal gedaan.

22

De keuze tussen leven en dood

Nu vers 15:

Zie, ik heb u heden het leven en het goede voorgehouden, maar ook de dood en het kwade.

DEUTERONOMIUM 30:15

Dat zijn de keuzemogelijkheden.

Want ik gebied u heden de HEERE, uw God, lief te hebben, in Zijn wegen te gaan en Zijn geboden, Zijn verordeningen en Zijn bepalingen in acht te nemen. Dan zult u leven en talrijk worden, en zal de HEERE, uw God, u zegenen in het land waar u naartoe gaat om het in bezit te nemen. Maar als uw hart zich afkeert en u niet luistert, en u zich laat verleiden om u voor andere goden neer te buigen en die te dienen, dan verkondig ik u heden dat u zeker zult omkomen; u zult uw dagen niet verlengen in het land waarvoor u de Jordaan oversteeft om er te komen en het in bezit te nemen. Ik roep heden de hemel en de aarde tot getuigen tegen u: het leven en de dood heb ik u voorgehouden, de zegen en de vloek! Kies dan het leven, opdat u leeft, u en uw nageslacht,

DEUTERONOMIUM 30:16-19

Hij roept getuigen op. De hemel en de aarde zijn nu getuigen. Ik heb jullie duidelijk gewaarschuwd. Jullie hebben geen excuses. Je kunt voor het leven kiezen. Het is voor je beschikbaar. Als je sterft, zal dat je eigen koppige, dwaze keuze zijn.

door de HEERE, uw God, lief te hebben, Zijn stem te gehoorzamen en u aan Hem vast te houden — want Hij is uw leven en de verlenging van uw dagen — om te blijven in het land dat de HEERE uw vaderen, Abraham, Izak en Jakob, gezworen heeft hun te geven.

DEUTERONOMIUM 30:20

Zoals Jezus zei:

Ik ben de Wijnstok, u de ranken; wie in Mij blijft, en Ik in hem, die draagt veel vrucht, want zonder Mij kunt u niets doen.

JOHANNES 15:5

Wij moeten ons aan Hem vastklampen. Wij moeten in Hem blijven, omdat Hij ons leven is. Daar komt ons eeuwige leven vandaan: van Christus Zelf. Wij putten uit Hem, maar we moeten ons wel aan Hem vastklampen. Je moet in Hem blijven. Je kunt Hem niet zomaar loslaten en dat leven toch behouden.

Hoofdstuk 29 en 30 vormen een eenheid, een soort preek, zo lijkt het. Daarin heeft hij opnieuw benadrukt dat Israël verplicht was zich aan het verbond te houden. Ook heeft hij hun op een eerlijke manier gewaarschuwd, met wat minder details dan in de voorgaande hoofdstukken, dat het heel, heel slecht met hen zal aflopen als ze in opstand komen.

Met al die waarschuwingen die je in Deuteronomium krijgt, vraag je je af: hoe zou iemand die niet serieus kunnen nemen? En toch hebben zowel christenen als niet-christenen zich eraan schuldig gemaakt God te vergeten en die wortel van bitterheid in hun hart te hebben, terwijl ze denken: 'Ik kan ongestraft blijven zondigen. Ik kan ongestraft tegen God in opstand komen. Ik zal het geen opstand tegen God noemen; ik noem het gewoon mijn eigen gang gaan. Maar ik kan tegen God in opstand komen zonder daarvoor gestraft te worden, en toch zal het goed met me blijven gaan.'

Dat is wat zij dachten. Kennelijk dachten ze dat deze waarschuwingen niets voorstelden. Het zijn behoorlijk krachtige, nadrukkelijke waarschuwingen, maar zij dachten gewoon dat ze niets voorstelden, en daarom negeerden ze ze. En al deze dingen zijn natuurlijk inderdaad over hen gekomen. We hebben nog maar een paar hoofdstukken te gaan voordat we het boek uit hebben.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Deuteronomium 31:16
- Exodus 3:6
- Deuteronomium 29:1
- Deuteronomium 29:2-4
- Mattheüs 13:11
- Johannes 6:44
- Mattheüs 16:16
- Mattheüs 16:17
- Mattheüs 11:15
- Deuteronomium 29:5
- Deuteronomium 29:6
- Deuteronomium 29:6-9
- Deuteronomium 29:10-12
- Deuteronomium 29:13
- Deuteronomium 29:14-17
- Deuteronomium 29:18
- Deuteronomium 29:19
- Hebrëen 12:15
- Hebrëen 12:29
- Hebrëen 10:31
- Judas 4
- Titus 2:11-12
- Deuteronomium 29:20
- Deuteronomium 29:22-23
- Jesaja 1:9
- Jesaja 1:10-11
- Deuteronomium 29:24-28
- Deuteronomium 29:29
- Deuteronomium 30:11
- Johannes 21:18
- Johannes 21:21
- Johannes 21:22
- Deuteronomium 30:1
- Deuteronomium 30:10

- Deuteronomium 30:2-9
- Deuteronomium 28:63
- Deuteronomium 30:11-14
- Deuteronomium 30:15
- Deuteronomium 30:16-19
- Deuteronomium 30:20
- Johannes 15:5

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.